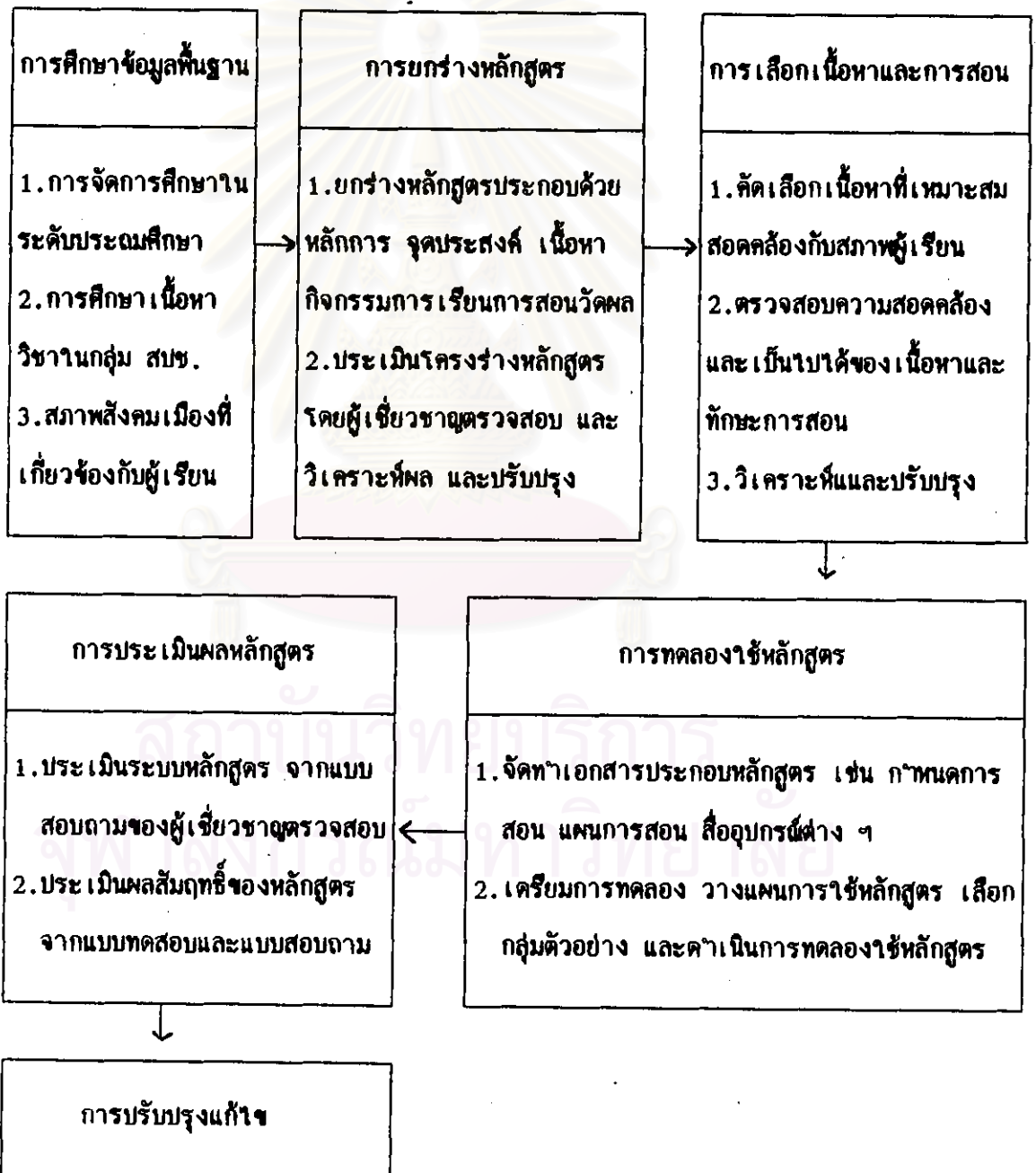

วิวัฒนาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร ยึดแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจาก
 สัจจ อูทรานันท์, ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และเทเลอร์ (อ้างถึงในสัจจ อูทรานันท์, 2532)
 สรุปเป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน (ดูแผนภูมิที่ 1 ประกอบ) ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับชุมชนเมือง โดยเฉพาะชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ชนิดของข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับครอบครัวศึกษานชุมชนเมือง
- 1.2 สภาพปัญหา ของครอบครัวในชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร
- 1.3 ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของครอบครัวในกรุงเทพมหานคร
- 1.4 สภาพปัญหาการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน

2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บ
1. ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับครอบครัวศึกษานชุมชนเมือง	หนังสือ วารสาร งานวิจัย รายงาน ที่เกี่ยวกับชุมชนเมือง	เอกสารที่เข้าในการศึกษาค้นคว้า	ศึกษาเอกสารแล้วสรุป จัดบันทึกรวบรวมข้อมูล
2. สภาพปัญหาของครอบครัวในชุมชนเมืองเขตกรุงเทพ ฯ	เอกสารต่าง ๆ และแบบสัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน	ศึกษาจากเอกสารและสรุปข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ตามแบบสัมภาษณ์ แล้วสรุปเป็นสภาพปัญหาครอบครัว
3. ความต้องการพื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของครอบครัวในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในกรุงเทพมหานคร	หนังสือ วารสาร รายงานสภาพของกรุงเทพมหานคร	เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และ	ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปวิเคราะห์ผลจากแบบสัมภาษณ์ เป็นความต้องการ

	แบบสัมภาษณ์	นักเรียน	พื้นฐานในการดำรงชีวิต
4. สภาพปัญหาการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิตหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน	หลักสูตรประถมศึกษา เอกสารต่าง ๆ ที่ วิชา สบช. รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ แบบสัมภาษณ์ ครูผู้สอน ศึกษา- นิเทศก์ และ นักเรียนที่เรียนแล้ว	ที่เกี่ยวกับ ปัญหาการเรียน และแบบสัมภาษณ์ ครูผู้สอน ศึกษา นิเทศก์ และ นักเรียน	ศึกษาเอกสารงาน วิจัยที่สนับสนุนเรื่อง สภาพปัญหาการเรียนการสอนและ วิเคราะห์ผลจาก แบบสัมภาษณ์ที่นำ มาใช้สัมภาษณ์กับ กลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาหลักสูตร
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จำนวนตาม
โรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนตัวอย่างประชากร (คน)		
	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง
1. โขสิตสุโขธร	4	10	10
2. วัดอมรินทร์อาราม	4	10	10
3. วัดาหม่ช่องลม	3	10	10
4. พิบูลย์อุบถัมภ์	3	15	10
5. วัดเวตวันธรรมาวาส	4	15	10
รวม	18	60	50

หมายเหตุ รวมศึกษานิเทศก์ 2 คน รวมครูและศึกษานิเทศก์ เป็นจำนวน 20 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวในชุมชนเมือง นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบที่มีโครงสร้างปลายเปิด และนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เสนอแนะปรับปรุงแก้ไข แล้วหาความตรงเชิงโครงสร้าง (Face Validity) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประกอบด้วย นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ จำนวน 2 ท่าน ศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 2 ท่าน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก.) ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงข้อความที่เข้าใจสมบูรณ์ ครอบคลุมเนื้อหาเรื่องที่ต้องการและสามารถนำมาใช้เก็บข้อมูล แบ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ 3 แบบ คือ

1.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูและศึกษานิเทศก์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างปลายเปิด มี 5 ข้อใหญ่และ 17 ข้อย่อย นำมาทดลองใช้กับครูผู้สอนจำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน แล้วนำผลการทดลองไปแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าได้แบบสัมภาษณ์ที่มุ่งถาม 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ (1) สภาพปัญหา ความต้องการของครอบครัวชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร (2) ปัญหาการเรียนการสอนหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้เก็บข้อมูลกับครูและศึกษานิเทศก์ จำนวน 20 คน

1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างปลายเปิด มี 5 ข้อใหญ่ และ 19 ข้อย่อย นำมาทดลองใช้กับผู้ปกครองที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน แล้วนำผลการทดลองไปแก้ไขปรับปรุง แบบสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าได้แบบสัมภาษณ์ที่มุ่งถาม 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ (1) สภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในบ้านในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาลักษณะความเป็นอยู่ ปัญหาด้านอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต (2) ความต้องการที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ปกครองที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน

1.3 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบมีโครงสร้างปลายเปิด มี 2 ข้อใหญ่ และ 6 ข้อย่อย นำมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 คน แล้วนำผลการทดลองไปแก้ไขปรับปรุง แบบสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าได้แบบสัมภาษณ์ที่มุ่งถามใน 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ (1) ความต้องการในการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว เศรษฐกิจภายในครอบครัว (2) ปัญหาต่าง ๆ ในการเรียน หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้เก็บข้อมูลกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับครอบครัวศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการของครอบครัวในชุมชนเมือง และข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ครูและ ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองและนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 แบบนำมาสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่จะใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตร โดยคิดเป็นร้อยละ

5. การสรุปสภาพปัญหา

จากการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลง สภาพปัญหา และความต้องการของสังคมเมือง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 3 แบบ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนเมือง ซึ่งเลือกเฉพาะลักษณะร่วมที่คนทุกระดับ มีปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกันจนประเด็นที่เกี่ยวกับชีวิตในบ้าน

ขั้นตอนที่ 2. การยกร่างหลักสูตร

1. การยกร่างหลักสูตร

การยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การนำผลการศึกษาค้นคว้า สืบค้น ทั้งรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนด หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การกำหนดหลักการของหลักสูตร เป็นการกล่าวถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่มีความเจริญอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและความต้องการต่าง ๆ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และการศึกษาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มาสรุปเป็นหลักการในการพัฒนาหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน

1.2 การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป เป็นการวางเป้าหมาย รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงผลที่ควรเกิดขึ้น แก่ผู้ผ่านการเรียนหลักสูตรที่พัฒนา เช่น มีความรู้ ความเข้าใจ มีเหตุผล และมีการปรับตัวเข้ากับสภาพของการเปลี่ยนแปลงได้

1.3 การกำหนดเนื้อหา พิจารณาจากความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการเหมาะสมกับความสนใจและประสบการณ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.4 การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน พิจารณาจากมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร แล้วจึงกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ และการใช้สื่ออุปกรณ์การสอน ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.5 การกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลงของผู้ผ่านการเรียนหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และให้สนองต่อจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยแบบทดสอบ การซักถาม การสังเกต การตรวจผลงาน ฯ

2. การประเมินและปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร มีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ยกร่างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ และประเมินโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างจาก การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สัมพันธ์กับพื้นฐานความคิดของ โกวี่ (Gow อย่างถึงใน สัจฉุทรานันท์, 2532) ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินในรูปแบบการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน แยกพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรเป็น 5 หัวข้อ คือ

2.1.1 หลักการของหลักสูตร

2.1.2 จุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร

2.1.3 เนื้อหาและประสบการณ์

2.1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

2.1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.2 รวบรวมผลการประเมินเพื่อวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตร โดยนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรแต่ละหัวข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้รับการประเมิน และรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3. การเลือกเนื้อหาและการสอน

นำขร่างหลักสูตรที่พัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาแล้วมาวิเคราะห์ หลักการและจุดประสงค์ทั่วไป เพื่อหาคำชี้แจงเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักการ จุดประสงค์ และผลสรุปของข้อมูลพื้นฐานในเรื่องพื้นฐานครอบครัวศึกษา สภาพปัญหาของครอบครัว ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของสังคมเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และสภาพปัญหาการเรียนการสอนเพื่อเข้ารับการทดลองโดยยึดหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลัก และปรับแก้ไขเนื้อหาที่เข้าไม่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครออกไป เช่น การเลี้ยงดูทารกและการอบรมเด็ก เป็นเนื้อหาที่เข้าไม่เหมาะสม และนำคำแนะนำเข้าเพราะสังคมเมืองเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะเรียนต่อระดับมัธยมจึงนำคำแนะนำ และเพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเข้าแทนที่ เช่น เรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว มารยาทที่ควรปฏิบัติ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ภูมิคุ้มกันครอบครัวเรื้อรัง และเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ยึดแนวทางจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เนื่องจากเป็นการทำให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมมากที่สุด และยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียน

ขั้นตอนที่ 4. การทดลองใช้หลักสูตร

เพื่อหาคำชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรในสภาพการณ์จริง โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

4.1 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

นายกร่างหลักสูตรที่พัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาแล้วมาวิเคราะห์ หลักการ และจุดประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ได้เนื้อหาที่สอดคล้องกับ หลักการ จุดประสงค์ และผลสรุปของข้อมูลพื้นฐาน ในเรื่องพื้นฐานครอบครัวศึกษา สภาพปัญหาของครอบครัว ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของสังคมเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และสภาพปัญหาการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการทดลอง ได้แก่ กำหนดการสอนระยะยาว แผนการสอนรายชั่วโมง จำนวน 12 แผน บัตรงาน ใบความรู้ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน แบบประเมินผลการเรียน นำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงด้านเนื้อหา ความสอดคล้องภายใน และความเหมาะสมของกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร ที่สร้างขึ้น ตามแนวทางเหมือนกับแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร และรวบรวมข้อเสนอแนะมาปรับปรุง ก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งได้เอกสารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สำหรับใช้ในการทดลองจริงตามแผนการสอน ที่จัดสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียน หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน

4.2 การวางแผนการทดลองใช้หลักสูตร

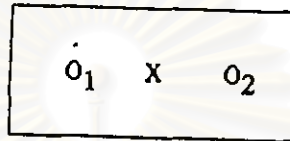
4.2.1 ทบทวนสื่อขอความร่วมมือในการวิจัยจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่งไปยัง สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ อาจารย์ใหญ่ และครูประจำชั้นของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

4.2.2 คัดเลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร จำนวน 1 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจง มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร คือโรงเรียนพญาไทเพราะมีความเหมาะสม สำหรับการเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง ตามเกณฑ์ที่กำหนดตามคำจำกัดความของสภาพชุมชนเมือง
- 2) ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของการวิจัย และให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

4.2.3 การเตรียมการสอน ผู้วิจัยเป็นผู้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ำมาใช้สอนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเอง ตามแผนการสอน และสื่อการสอนที่จัดสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียน หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน โดยมีรูปแบบการทดลอง เป็นแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้

- O₁ หมายถึง การวัดตัวแปรก่อนการทดลอง
 X หมายถึง การทำให้ความรู้เรื่อง ชีวิตในบ้าน ที่พัฒนาขึ้นแก่กลุ่มทดลอง
 O₂ หมายถึง การวัดตัวแปรหลังการทดลอง

4.2.4 การทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการสอนในชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองตามแผนการสอนใน หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ที่โรงเรียนพญาไท โดยผู้มาด้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 ปีการศึกษา 2538 จำนวนนักเรียน 40 คน ำสอนตามตารางสอนปกติในชั้นเรียนจำนวน 12 แผน ำใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 21 คาบ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ รวมำใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 42 คาบ

4.2.5 หลังการทดลองใช้หลักสูตร ำให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และการทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียนหน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน โดยำใช้เครื่องมือชุดเดียวกับ การทดสอบก่อนเรียน

ขั้นตอนที่ 5. การประเมินหลักสูตร

5.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบ

- 1) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่าสามารถนำมาใช้ได้ดีเพียงใดในสถานการณ์จริง
- 2) สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรโดยดูที่ผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนแล้ว

5.2 วิธีการประเมินหลักสูตร แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ประเมินเอกสารหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ (1) ประเมินตัวหลักสูตร โดยพิจารณาจากแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเหมาะสม ความถูกต้องของเนื้อหาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข (2) ประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร โดยพิจารณาจากแบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อหาความชัดเจน เหมาะสมของแผนการสอน การจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

2) ประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าการนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลเพียงใด โดยพิจารณาจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้แผนการสอนว่า ความน่าสนใจ มีประโยชน์ และความยากง่ายของเนื้อหาในหลักสูตรแต่ละแผนการสอน

3) ประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการประเมินผลของผู้เรียนในด้านความรู้ความสามารถทางการเรียน โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินและตรวจสอบตนเอง ของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) แบบประเมินหลักสูตร
- 2) แบบประเมินเอกสารหลักสูตร
- 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
- 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 5) แบบประเมินและตรวจสอบตนเอง

การสร้างแบบประเมินหลักสูตร แบบประเมินเอกสารหลักสูตรและแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ ศึกษาหนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การสร้างแบบประเมินที่คล้ายกัน เช่น นิภาพร ด้ายทอง (2534) จิตรลดา สุวัตถกุล (2533) เพื่อคัดเลือกข้อความที่มีเนื้อหาน่าสนใจ และเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นข้อคำถาม ผสมผสานกับพื้นฐานความคิดของ โกรว์ (Gow) อย่างถึงใน สงัด อุทรานันท์,

2532) ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินในรูปแบบการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน แยกพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรในแบบประเมินดังนี้

การสร้างแบบประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย 5 ข้อใหญ่ คือ

- 1) หลักการ
- 2) จุดประสงค์
- 3) เนื้อหาสาระ
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) การวัดและประเมินผล

ในแต่ละข้อใหญ่จะมีรายละเอียดเป็นข้อย่อย 30 ข้อ

การสร้างแบบประเมินเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ข้อใหญ่ คือ

- 1) ชื่อแผนการสอน
- 2) ความคิดรวบยอด
- 3) จุดประสงค์
- 4) เนื้อหาในแผนการสอน
- 5) กิจกรรมการเรียนการสอน
- 6) สื่อการเรียนการสอน
- 7) การวัดและประเมินผล

ในแต่ละข้อใหญ่จะมีรายละเอียดเป็นข้อย่อย 22 ข้อ

การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 3 ข้อใหญ่

- 1) ด้านเนื้อหาและประสบการณ์
- 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์

ในแต่ละข้อใหญ่มีรายละเอียดเป็นข้อย่อย 15 ข้อ

นำแบบประเมินทั้ง 3 แบบ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบ เพื่อให้ข้อคำถามมีความครอบคลุม และสอดคล้องกับหลักสูตรที่ต้องการ แล้วปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบประเมินที่มีคุณภาพ นำมาใช้ได้

การสร้างแบบประเมินและตรวจสอบตนเอง แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตานบ้าน วิเคราะห์ หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหา ของร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งามจิตร จารุพันธ์ (2536) นิพล นาสมบูรณ์ (2535) พินฟ้าจ ศิริสาคร (2535) รุจี แพรอด (2531) สมจิต จันทรฉาย (2532) เพื่อคัดเลือกข้อความที่มีสาระน่าสนใจ เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

1) แบบประเมินและตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับ เรื่องการดำเนินชีวิตานบ้าน ตามสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและหาเหตุผลมาประกอบการตัดสินใจ จำนวน 20 ข้อ มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ถ้าเลือกตอบข้อ	1	หมายถึง	ชีวิตานบ้านมีความเป็นอยู่ไม่ค่อยดี
	2	หมายถึง	ชีวิตานบ้านมีความเป็นอยู่ดี
	3	หมายถึง	ชีวิตานบ้านมีความเป็นอยู่ดีมาก

2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นข้อทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในแต่ละแผนการสอน โดยกำหนดเป็นข้อคำถาม และสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพที่ห้องพบเห็นในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อสร้างแบบประเมินและตรวจสอบตนเองและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ครบทั้ง 2 แบบ แล้วนำเครื่องมือทั้งหมดไปห้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และเสนอแนะแก้ไขปรับปรุง นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปห้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบ ความตรงของเนื้อหา และความถูกต้องของข้อความ พร้อมทั้งข้อเสนอนแนะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้แบบประเมินที่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ แล้วนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปหาค่าความเชื่อมั่น ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบ โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส จำนวน 24 คน และคัดเลือกได้แบบทดสอบทั้งหมด 30 ข้อ มีค่าความเที่ยง 0.87 ค่าความความยากง่าย(P) อยู่ระหว่าง 0.46 - 0.79 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.26 - 0.65 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่เข้าได้

5.4 กำหนดเกณฑ์และการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมิน

1) เกณฑ์การประเมินเอกสารหลักสูตร กำหนดดังนี้

- 1.1) ค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินหลักสูตรสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอยู่ในระดับเหมาะสม ปานกลาง - มาก
- 1.2) ค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับชัดเจนมาก

2) เกณฑ์การประเมินการใช้หลักสูตร

- 2.1) ค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนหลักสูตร อยู่ในระดับ ปานกลาง - มากที่สุด
- 2.2) ค่าเฉลี่ยสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60 เพราะ การประเมินผลทางการเรียนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กำหนดให้ค่าคะแนน 60 คะแนนขึ้นไป เป็นค่าที่พอใช้ได้

5.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

$$1) \text{ ค่าร้อยละ} \quad \text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

2) การคำนวณหาค่าเฉลี่ย $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

X = ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

3) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = จำนวนคนในกลุ่ม

X = คะแนนแต่ละจำนวน

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ = ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

4) ทดสอบค่าความแตกต่างของคะแนน (t - test)

$$t = \frac{D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

เมื่อ D = ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
 n = จำนวนคู่
 $\sum D^2$ = ผลรวมกำลังสองของผลต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

5) การหาระดับความยากง่าย (level of Difficulty) ของแบบทดสอบ

$$P = \frac{R_U + R_L}{2f}$$

ใช้สูตร

เมื่อ P = ค่าระดับความยาก
 R_U = จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก
 R_L = จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อที่ถูกต้อง
 f = จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

6) การหาค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination)

$$r = \frac{R_U - R_L}{f}$$

เมื่อ r = ค่าอำนาจจำแนก
 R_U = จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก
 R_L = จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อที่ถูกต้อง
 f = จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

7) การคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร
คูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder - Richardson 20)

$$r_{XX} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{pq}{s^2} \right]$$

เมื่อ r_{XX} = ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ
 p = สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
 q = สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ
 pq = ผลคูณของสัดส่วนของผู้ตอบถูกและผู้ตอบผิด
 s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
 n = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

(ประคอง กรรณสูต, 2535)

ขั้นตอนที่ 6. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะ มาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร เอกสารหลักสูตร เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน และสรุปข้อเสนอแนะ ในการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโอกาสต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย